
MULTIDIMENSIONALITY OF UKRAINIAN-POLISH COOPERATION: GENESIS, PARTICULARITIES AND PROSPECTS

Science editors:

T. Astramovich-Leik, Ya. Turchyn, O. Horbach

OLSZTYN – LVIV

IZDEVNIECĪBA
BALTIJA
PUBLISHING

2022

Multidimensionality of Ukrainian-Polish cooperation: genesis, particularities and prospects: Scientific monograph [science eds. T. Astramovich-Leik, Ya. Turchyn, O. Horbach]. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. 360 p.

Reviewers:

Tsebenko O. O. – PhD in Political Science, Senior Lecturer at the Department of Political Science and International Relations, Lviv Polytechnic National University;

Ivasechko O. Ya. – PhD in Political Science, Senior Lecturer at the Department of Political Science and International Relations, Lviv Polytechnic National University.

Recommended for publishing by the Academic Council of the Institute of Humanities and Social Sciences, Lviv Polytechnic National University
Minutes No. 7 dated June 27, 2022

The authors are responsible for the articles' content

ISBN 978-9934-26-232-6
ISBN 978-83-66259-37-9

© Lviv Polytechnic National University, 2022
© Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 2022

CONTENTS

FOREWORD	6
Mykhailo Aleksandrov PRESERVATION OF NATIONAL MEMORY IN UKRAINE AND POLAND: LEGAL ASPECT.....	15
Volodymyr Bondar THE CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS OF NATIONAL MINORITIES IN PUBLIC POLICY. THE EXPERIENCE OF POLAND FOR UKRAINE.....	26
Taras Vaida ANALYSIS OF RETROSPECTIVE UKRAINIAN-POLISH RELATIONS AND THEIR INFLUENCE ON THE FORMATION OF THE PRYCARPATHIAN VILLAGE (ON THE EXAMPLE OF BEREZHNYTSIA, LVIV REGION).....	39
Zoriana Hbur PECULIARITIES OF ACTIVITIES OF NATIONAL MINORITIES IN UKRAINE AND POLAND.....	54
Mykola Hetmanchuk PARTICIPATION OF RUSSIAN SS IN THE SUPPRESSION OF THE WARSAW UPRISING OF 1944: MODERN APPROACHES TO COVERING THE PROBLEM OF MILITARY COLLABORATIONISM.....	72
Oksana Godovańska POLISH-UKRAINIAN RELATIONS: REMINISCENCES IN ORAL HISTORICAL NARRATIVES.....	86
Dmytro Hontar UKRAINIAN-POLISH RELATIONS IN WESTERN UKRAINE (1939–1945): HISTORIOGRAPHICAL ASPECT.....	94
Yurii Hrytsevych OSKAR KOLBERG'S FOLKLORE RECORDS AS DIALECTOGRAPHICAL MATERIAL: GRAMMATICAL LEVEL.....	110

Hanna Hubina ORGANIZATIONAL AND LEGAL FORMS OF NON-RESIDENTS EMPLOYMENT IN AGROBUSINESS SPHERE (UKRAINE AND POLAND EXPERIENCES).....	122
Andrii Dubovoi JUSTICE IN MODERN LAW OF UKRAINE AND POLAND: COMPARATIVE AND LEGAL CHARACTERISTICS.....	137
Olena Diakova, Daniil Topchy REFLECTION OF THE LIFE OF POLES ON THE PAGES OF POLONIA CHARKOVA MAGAZINE.....	149
Olena Zabolotna PSYCHOLOGICAL INFLUENCE OF FOOD ADVERTISING ON CONSUMER BEHAVIOR IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN-POLISH RELATIONS.....	163
Oksana Ivanytska POLISH-UKRAINIAN RELATIONS IN THE FIELD OF EDUCATIONAL-SCIENTIFIC DIPLOMACY.....	176
Liubov Hnytska UKRAINIAN-POLISH “COMMUNICATIVE SPACE” OF ARTISTIC UNITY.....	188
Tetiana Kablova AESTHETOSPHERE OF UKRAINIAN AND EUROPEAN CULTURE OF THE XXI CENTURY.....	202
Artem Kokosh PROBLEM OF DP CAMPS IN BAVARIA: UKRAINIAN AND POLISH EXPERIENCE.....	213
Yurii Latysh PROBLEMS OF FORMATION OF EUROPEAN CULTURE OF HISTORICAL MEMORY IN UKRAINE: HOLOCAUST, DECOMMUNIZATION, UKRAINIAN-POLISH “MEMORY WARS”.....	227
Kyrylo Mieliekiestsev THE PRO-EUROPEAN AND PRO-ATLANTIC INFLUENCE OF THE CONSULATES GENERAL OF THE REPUBLIC OF POLAND IN UKRAINIAN REGIONS.....	242
Olena Nezhynska PSYCHOLOGICAL SUPPORT, ASSISTANCE AND LEADERSHIP IN THE CONTEXT OF MILITARY REALITY IN POLISH-UKRAINIAN RELATIONS.....	255

Yurii Onishchuk LEGAL BASIS OF ADVOCACY: THE EXPERIENCE OF POLAND AND THE PROSPECTS OF UKRAINE.....	267
Oksana Piatkovska FUNCTIONAL PRIORITIES OF UKRAINIAN MIGRANT ORGANIZATIONS IN POLAND AFTER THE BEGINNING OF RUSSIA’S FULL-SCALE AGGRESSION.....	279
Olesia Riabushkina, Andrii Holtsov POLISH-UKRAINIAN RELATIONS AND PROSPECTS OF THEIR DEVELOPMENT.....	292
Nataliia Svnarenko POLISH-UKRAINIAN COOPERATION BASED ON EDUCATIONAL, CULTURAL, ECONOMIC ACHIEVEMENTS: PROBLEMS AND PROSPECTS.....	302
Iryna Skakalska POLISH EDUCATIONAL AND CULTURAL SPACE IN KREMENETS (FROM XIX CENTURY TO THE PRESENT).....	316
Karina Soldatova DEVELOPMENT OF DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN HETMAN IVAN SAMOILOVYCH (1672–1687) AND KING JAN III SOBIESKI (1674–1696).....	328
Nataliia Filipchuk, Yuliia Hryshchenko, Svitlana Solomakha EXPERIENCE OF CULTURAL CREATIVE ACTIVITY OF MUSEUM INSTITUTIONS IN UKRAINE AND POLAND.....	340
Ivan Khoma MEMORY OF OPERATION “VISLA” IN THE INFORMATION SPACE OF UKRAINE.....	350

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ: ДОСВІД ПОЛЬЩІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто правові засади діяльності адвокатури Польщі. Розкрито вимоги доступу до професії адвоката. Визначено особливості вимог до адвокатського стажування та складання адвокатського іспиту. Наведено організаційні форми адвокатської діяльності. Окреслено сутність адвокатського стажування. З'ясовано специфіку притягнення адвокатів та аплікантів до дисциплінарної відповідальності. Проаналізовано специфіку функціонування адвокатського самоврядування. Охарактеризовано умови здійснення адвокатської діяльності іноземними адвокатами. Виділено характерні особливості діяльності адвокатури Польщі, які не властиві адвокатурі України. Сформульовано перспективні напрями розвитку інституту адвокатури України.

Ключові слова: адвокатура, адвокатська діяльність, адвокат, адвокатське самоврядування, доступ до професії адвоката.

LEGAL BASIS OF ADVOCACY: THE EXPERIENCE OF POLAND AND THE PROSPECTS OF UKRAINE

Summary. The legal basis of the Polish Bar is considered. Requirements for access to the legal profession are revealed. The peculiarities of the requirements for law practice and passing the bar exam are determined. Organizational forms of advocacy are given. The essence of lawyer's internship is outlined. The specifics of bringing lawyers and applicants to disciplinary responsibility have been clarified. The specifics of the functioning of advocacy self-government are analyzed. The conditions for practicing law by foreign lawyers are described. Characteristic features of the Polish Bar Association, which are not typical of the Ukrainian Bar, are highlighted. Perspective directions of development of the Institute of Advocacy of Ukraine are formulated.

Key words: advocacy, lawyer activity, lawyer, advocacy self-government, access to the legal profession.

¹ **Оніщик Юрій**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного та публічного права Київського національного університету технологій та дизайну, onishchuk.yv@knu.edu.ua.

Постановка проблеми. Захист прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина нині є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав. Ключовим правозахисним інститутом, який покликаний захищати та представляти інтереси не тільки окремих осіб, а й усього суспільства загалом, є адвокатура. Зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, великого значення набувають особливості функціонування адвокатури в країнах Європейського Союзу. Поряд з цим повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну та запровадження воєнного стану спричинило одну з найскладніших криз у діяльності адвокатури України – адвокати залишились без роботи, в тому числі і ті, які були вимушені виїхати за кордон. Однією з перших країн, яка створила умови для працевлаштування українських адвокатів, стала Польща. Зокрема, було визначено процедуру доступу для заняття адвокатською діяльністю. Для внесення до списку адвокатів необхідна довідка про те, що іноземний адвокат зареєстрований в Україні як особа, уповноважена на здійснення адвокатської діяльності. До заяви також має додаватися завірена копія документа, що підтверджує громадянство заявника². У зв'язку з цим актуальним є вивчення досвіду організації і діяльності адвокатури в Польщі для оцінки можливості застосування його в межах стратегічних перспектив розвитку України.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сутності та особливостей правових засад діяльності адвокатури Польщі та формування перспективних напрямів розвитку інституту адвокатури України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правовий статус адвокатури Польщі визначено Законом від 26 травня 1982 року «Про адвокатуру»³. Згідно з цим Законом адвокатуру становлять адвокати та адвокатські стажисти (апліканти).

² Офіційна сторінка Національної асоціації адвокатів України у Фейсбук. URL: <https://www.facebook.com/UkrainianNationalBarAssociation/> (дата звернення: 11.05.2022).

³ Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19820160124/U/D19820124Lj.pdf> (дата звернення: 12.05.2022).

Адвокатом може бути особа, яка, зокрема: 1) має бездоганний характер, а її соціальна поведінка дає гарантію належного виконання професії адвоката; 2) має повну правоздатність; 3) має юридичну освіту, яку отримала в Республіці Польща, та ступінь магістра або іноземних юридичних наук, визнані у Республіці Польща; 4) пройшла адвокатську аплікацію (стажування) і склала адвокатський іспит.

Вимоги до стажування та складання іспиту для доступу до адвокатської професії не поширюються на: 1) професорів та докторів юридичних наук; 2) осіб, які протягом не менше 3 років обіймали посаду радника чи старшого радника Генеральної прокуратури державної скарбниці або виконували професійну діяльність судового виконавця; 3) осіб, які обіймали посаду судді, прокурора або обіймали посаду юридичного радника чи нотаріуса; 4) осіб, які обіймали посаду засідателя на період не менше 2 років; 5) осіб, які склали суддівський чи прокурорський іспит після 1 січня 1991 року або нотаріальний іспит після 22 квітня 1991 року та 5 років до подання заяви про внесення до реєстру адвокатів на загальний період не менше 3 років; 6) осіб, які отримали науковий ступінь доктора юридичних наук за 5 років до дня подання заяви на вступ до адвокатури.

Крім цього, до адвокатського іспиту без проходження адвокатської аплікації (стажування) допускаються: 1) доктори юридичних наук; 2) особи, які протягом щонайменше 4 років у період не більше ніж 6 років до подання заяви про допуск до іспиту були працевлаштовані на посаді судового секретаря, старшого судового секретаря, помічника прокурора, помічника судді або працювали у Верховному Суді, Конституційному Трибуналі або в міжнародному судовому органі, особливо у Конституційному Суді Європейського Союзу або у Європейському Суді з прав людини і виконували завдання, що відповідали посаді помічника судді; 3) особи, які після закінчення навчання на юридичному факультеті закладу вищої освіти протягом періоду щонайменше 4 років у період не пізніше ніж 6 років до подання заяви про допуск до іспиту виконували діяльність, що потребує юридичних знань за трудовим договором або за цивільно-правовим договором, діяльність безпосередньо пов'язану з наданням правової допомоги, адвокатом або юридичним радником в адвокатській

канцелярії, спілці адвокатів, простому, відкритому, партнерському товаристві чи товаристві з обмеженою відповідальністю, або в офісі юриста, простого, відкритого, партнерського товариства чи товариства з обмеженою відповідальністю; 4) особи, які після закінчення навчання на юридичному факультеті закладу вищої освіти протягом щонайменше 4 років у період не довший ніж 6 років до подання заяви про допуск до іспиту працювали в управліннях органів публічної влади і виконували роботу, що вимагає юридичних знань, безпосередньо пов'язану із наданням правової допомоги для цих управлінь; 4а) особи, які після закінчення законодавчого стажування протягом щонайменше 4 років у період не довший ніж 6 років до подання заяви про допуск до іспиту працювали в управліннях органів публічної влади або в державних організаційних одиницях і виконували роботу, що вимагає юридичних знань, безпосередньо пов'язаних із написанням проєктів законів, розпоряджень або актів місцевого права; 5) особи, які склали суддівський, прокурорський, нотаріальний або іспит судового виконавця; 6) особи, які працювали на посаді радника або старшого радника Генеральної прокуратури.

Внесення особи, яка отримала позитивний результат з адвокатського іспиту, до реєстру адвокатів відбувається за її заявою, на підставі рішення відповідної окружної ради адвокатів, враховуючи місце проходження адвокатської юридичної практики, місце проживання, місце подання заяви.

Формами адвокатської діяльності є: адвокатські канцелярії, адвокатські групи або об'єднання. Адвокатськими об'єднаннями є: цивільне товариство або явне товариство; партнерське товариство; командитне або командитно-акціонерне товариство. При цьому слід зазначити, що наявність офісу – обов'язкова умова адвокатської діяльності. Адвокати підлягають обов'язковому страхуванню від цивільної відповідальності за шкоду, заподіяну під час виконання своїх професійних обов'язків. Цей обов'язок не стосується тих адвокатів, що не здійснюють адвокатську діяльність.

Адвокатське стажування (аплікація) – система теоретичного та практичного навчання майбутніх адвокатів. Адвокатські апліканти становлять чималий відсоток членів адвокатури, які надають правову

допомогу та відіграють важливу роль у виконанні її завдань. Мета аплікації полягає у підготовці стажиста до безпосередньої незалежної адвокатської діяльності. Аплікантом може бути: особа, яка відповідає визначеним законом вимогам; склала аплікантський кваліфікаційний іспит, який проводить екзаменаційна комісія з адвокатського стажування при міністрові юстиції; занесена окружною радою адвокатів до реєстру аплікантів. Аплікант відбуває стажування під керівництвом патрона, якого визначає декан окружної ради адвокатів. Із дозволу адвоката стажист може готувати та підписувати документи, пов'язані з участю адвоката у судах, правоохоронних органах, державних, самоврядних та інших установах, за винятком апеляції, касаційної та конституційної скарг. Стажування є платним і триває 3 роки, після завершення якого стажист складає адвокатський іспит⁴.

Адвокати та апліканти підлягають дисциплінарній відповідальності за поведінку, що суперечить закону, правилам етики або гідності професії, або за порушення своїх професійних обов'язків, а також адвокати за невиконання зобов'язання договору страхування, зокрема: попередженню; догані; грошовому стягненню; зупиненню професійної діяльності на строк від 3 місяців до 5 років; виключенню із колегії адвокатів. Дисциплінарні справи вирішують спеціальні інституції – Дисциплінарний суд палати адвокатів та Вищий Дисциплінарний Суд. Дисциплінарний суд є органом палати адвокатів та приймає рішення у дисциплінарних справах щодо членів такої палати. До його складу входять президент, віце-президент, від шести до двадцяти трьох членів і трьох заступників членів. Палату адвокатів становлять адвокати та помічники адвокатів, які здійснюють діяльність на території округу палати, юрисдикцію якої визначає Вища рада адвокатів, виходячи насамперед з територіального розподілу судової адміністрації⁵. Вищий Дисциплінарний Суд як суд другої інстанції у складі трьох суддів

⁴ Святоцька В.О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. С. 311–312.

⁵ Косенко М.С. Досвід зарубіжних країн щодо організаційно-правових засад діяльності дисциплінарних органів адвокатури. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 2. С. 156.

переглядає справи, що розглянуті в першій інстанції дисциплінарними судами палат адвокатів. Дисциплінарні справи щодо членів Вищої ради адвокатів і окружних адвокатських рад як суд першої інстанції розглядає Вищий Дисциплінарний Суд. Зазначений вищий дисциплінарний орган складається з двадцяти трьох членів і трьох заступників членів, які вибирають одного або двох віцепрезидентів. Свої рішення Дисциплінарний суд виносить у складі трьох суддів⁶.

Слід зазначити, що у Польщі передбачена можливість врегулювання спорів між адвокатами та клієнтами поза межами дисциплінарного провадження. Така процедура вирішення спорів між адвокатами та клієнтами має суттєві переваги, а саме: зменшення навантаження на дисциплінарні палати кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури; збереження репутації адвоката; швидший захист інтересів клієнта (порівняно із випадками, якщо справа дійде до суду)⁷.

Органами адвокатури є: Національний З'їзд адвокатів, Вища рада адвокатів, Вищий Дисциплінарний Суд, Дисциплінарний Уповноважений Адвокатури, Вища ревізійна комісія. Членами органів адвокатури можуть бути тільки адвокати.

Національний З'їзд адвокатів становлять делегати, вибрані в пропорції до кількості членів палати, встановленої Вищою радою адвокатів, однак не менше ніж шість делегатів з кожної палати. У Національному з'їзді беруть участь, не будучи делегатами, члени Вищої ради адвокатів та декани окружних палат адвокатів. Національний з'їзд адвокатури відбувається через кожні три роки. З'їзд створює Вищу раду адвокатів. Національний З'їзд адвокатів відбувається протягом місяця від дати закінчення виборів у всіх палатах адвокатів. Позачерговий Національний З'їзд адвокатів може бути скликаний на вимогу Президіуму Вищої ради адвокатів, Вищої ревізійної комісії, щонайменше однієї третьої членів Вищої ради адвокатів або щонайменше однієї третьої окружних палат адвокатів. До сфери діяльності Національного З'їзду адвокатів

⁶ Власов И.С. Организация адвокатуры в зарубежных странах. Москва : ВНИИСЗ Минюста СССР, 1972. С. 32.

⁷ Фоміна І.Ф. Взаємини між адвокатом та клієнтом: зарубіжний досвід. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 298.

належать: 1) обрання президента Вищої ради адвокатів, президента Вищого Дисциплінарного Суду і голову Вищої ревізійної комісії; 2) обрання адвокатів, які не є деканами, до складу Вищої ради адвокатів; 3) обрання членів і заступників членів Вищого Дисциплінарного Суду і Вищої ревізійної комісії; 3а) визначення кількості членів та заступників членів Вищого Дисциплінарного Суду та Дисциплінарного суду палати адвокатів; 4) розгляд і затвердження звітів Вищої ради адвокатів, Вищого Дисциплінарного Суду і Вищої Ревізійної комісії, а також затвердження після заслуховування висновків Вищої Ревізійної комісії, закриття рахунків Вищої ради адвокатів; 5) визначення напрямів діяльності органів адвокатського самоврядування, а також встановлення кількості палат адвокатів; 6) ухвалення регламенту щодо виборів до органів адвокатського самоврядування і органів палат адвокатів та діяльності цих органів та порядку денного з'їзду; 7) визначення основних засад створення фондів та управління власністю адвокатури.

Вища рада адвокатів складається з: президента; адвокатів, вибраних Національним З'їздом адвокатів у кількості, що відповідає кількості деканів окружних рад адвокатів, однак не більше, ніж вісім адвокатів з однієї палати; деканів окружних рад адвокатів. Місцем діяльності Вищої ради адвокатів є місто Варшава.

До сфери діяльності Вищої ради адвокатів належать: представництво адвокатури; скасування незаконних рішень зборів палати; нагляд за діяльністю президії Вищої ради адвокатів; нагляд за діяльністю окружних рад адвокатів та нагляд за стажуванням аплікантів при цих радах; визначення територіальної кількості адвокатських палат та їхніх місць діяльності; встановлення кількості членів та їхніх заступників, органів окремих палат адвокатів, а також кількості постійних членів цих органів та принципів їхньої винагороди; визначення порядку роботи та обрання заступників Дисциплінарного Уповноваженого Адвокатури; визначення розміру єдиної ставки витрат на дисциплінарні провадження; надання відповідних висновків; розгляд скарг на рішення окружних рад адвокатів; надання висновків щодо проєктів законодавчих актів та подання висновків та представлення ініціатив у сфері правозастосування; розпорядження та управління майном Вищої ради адвокатів; прийняття бюджету Вищої ради адвокатів та

визначення участі окремих адвокатських палат щодо покриття їхніх бюджетних витрат; прийняття рішення щодо звільнення аплікантів від оплати повністю або частково річного внеску та розстрочення (відстрочення) його сплати; ухвала регламентів стосовно правил обрання делегатів адвокатів, порядку адвокатського стажування, принципів функціонування рад адвокатів, сфери діяльності та принципів оплати праці інспекторів, зразків печатки та штампів органів адвокатури, порядку здійснення адвокатської діяльності у відповідних організаційних формах, діяльності дисциплінарних речників, правил співпраці адвоката з іноземним адвокатом, правил призначення адвокатів для надання безоплатної правової допомоги, виконання професійних обов'язків адвокатів у сфері підвищення кваліфікації та повноважень органів адвокатського самоврядування щодо забезпечення виконання адвокатами цього обов'язку; призупинення здійснення функцій у зв'язку з порушенням обов'язків окремих членів адвокатських палат і органів об'єднань адвокатів, за винятком членів дисциплінарних судів та звернення до компетентних органів щодо їх оскарження; виконання завдань, визначених у законі про надання закордонними правниками правової допомоги у Республіці Польща; співпраця з Міністром юстиції у встановленій законодавством сфері.

До сфери діяльності Вищої ревізійної комісії віднесено контроль за фінансовою та господарською діяльністю окружних палат адвокатів і контроль за виконанням рішень зборів палат. Органи адвокатури та органи адвокатських палат зобов'язані надсилати Міністрові юстиції копію кожного рішення протягом 21 дня від дати його прийняття.

Особливістю інституту адвокатури є залежність інституту від держави⁸. Так, Міністр юстиції здійснює такі повноваження: наглядає за діяльністю органів адвокатського самоврядування; визначає спеціальну форму одягу для адвокатів, які беруть участь у судовому засіданні; перевіряє діяльність обласних адвокатських рад; визначає строк виконання обов'язку сплати страхових внесків і мінімального розміру страхових виплат; має право звернення до Верховного Суду

⁸ Святоцька В.О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. С. 310.

з питань визнання недійсними ухвал органів адвокатури й органів адвокатських палат; може звернутися до З'їзду адвокатів або Вищої ради адвокатів щодо ухвалення рішення у справі, що належить до їхньої компетенції; встановлює мінімальний розмір оплати послуг адвоката; очолює комісії з підготовки завдань; бере участь у проведенні кваліфікаційних іспитів. Вища рада адвокатів підзвітна Президентові Республіки та подає щорічний звіт про діяльність адвокатури, а також надає інформацію щодо проблем в адвокатурі.

У Польщі традиційно склалося, що правову допомогу надають дві юридичні професії, кожна у певному обсязі. Це професії адвоката та правового радника. Окрім представників цих юридичних професій, юридичну допомогу у дещо обмеженому обсязі можуть надавати особи з вищою юридичною освітою (суб'єкти господарської діяльності), а також закордонні юристи. Основною різницею є обсяг правової допомоги, що надається адвокатами і правовими радниками. Адвокат може надавати всі види правової допомоги, а правовий радник не може виступати як захисник у кримінальній справі. Юридичні консультанти свою діяльність здійснюють відповідно до Закону «Про свободу господарської діяльності» та надають правові послуги⁹.

Здійснення юридичної практики закордонними юристами передбачене в Законі «Про надання правової допомоги іноземними правниками у Республіці Польща»¹⁰. Згідно з цим Законом, іноземний правник – це правник із країн Європейського Союзу та інших держав. Правник із Європейського Союзу – особа, громадянин держави-члена Європейського Союзу, яка має право здійснювати юридичну практику, використовує одну з професійних назв, передбачених у державі-члені Європейського Союзу та зазначених у додатку до цього Закону. Правник з іншої держави – особа, негромадянин держави-члена Європейського Союзу, що має право здійснювати юридичну практику та використовує

⁹ Kosyło A. Pomoc prawna w demokratycznym państwie prawnym: regulacje unijne, polskie oraz ukraińskie (w:) Ius et amicitia. Materiały Pierwszego Polsko-Ukraińskiego Forum Prawniczego, Tarnobrzeg 2006, s. 169–190.

¹⁰ Ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20021261069> (дата звернення: 18.05.2022).

одну з передбачених національним законом професійних назв; особа, яка використовує одну з професійних назв, передбачених у державі-члені Європейського Союзу, що має право здійснювати юридичну практику та відповідну кваліфікацію.

У Республіці Польща іноземні правники уповноважені на ведення практики відповідно до вимог польського законодавства після внесення до одного з реєстрів іноземних правників, що ведуться одними з окружних адвокатських рад або окружних палат радників права. Внесення до реєстру здійснюється за заявою заінтересованої особи, до якого додається свідоцтво, видане компетентним органом держави, про те, що ця особа уповноважена на здійснення адвокатської діяльності, а також документ, що засвідчує її громадянство. Здійснюючи практичну діяльність, іноземний правник, занесений до реєстру, використовує назву, отриману в державі, яка видала свідоцтво про право на заняття конкретним видом професійної діяльності, із зазначенням фахової організації, до якої він належить, або суду, при якому він має право виступати. Відповідно до art. 10 цього Закону іноземний правник несе дисциплінарну відповідальність на рівні з польськими адвокатами та радниками права. Однак замість такого стягнення, як припинення права на заняття адвокатською діяльністю та припинення фаху радника права, застосовується зупинення здійснення відповідної правничої діяльності або заборона на її здійснення на території Республіки Польща. Так само як і польський адвокат та радник права, іноземний правник підлягає обов'язковому страхуванню від цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну під час надання правової допомоги. Цей припис не стосується іноземних правників, застрахованих у державі, яка видала їм дозвіл на здійснення правничої діяльності.

Іноземний юрист повинен пройти тест на знання законодавства Польщі, тест на знання польської мови (усної та письмової), а також подати документи, які підтверджують його особу, наявність закінченої юридичної освіти та право на заняття адвокатською практикою. Допускається звільнення від тестування на знання законодавства, якщо закордонний правник доведе, що він займався юридичною практикою в Польщі безперервно протягом останніх 3 років перед поданням документів. За допуск до отримання права на юридичну практику в Польщі сплачується внесок, розмір якого змінюється щороку та розраховується від розміру мінімальної пенсії.

Правник із Європейського Союзу має право здійснювати постійну практику в галузі, яка відповідає професії адвоката, працювати індивідуально в адвокатській асоціації, цивільному партнерстві, товаристві з обмеженою відповідальністю, повному товаристві або партнерській компанії. На відміну від свого колеги, правник не із ЄС має право лише надавати юридичні консультації та складати юридичні висновки щодо права держави-реєстрації або міжнародного права. Форми їхньої діяльності – повні та командитні товариства.

Норми внутрішнього права держав-членів Європейського Союзу наведені шляхом гармонізації відповідно до єдиних європейських стандартів та є частиною права Європейського Союзу. Акти, які регулюють адвокатську діяльність у державах-членах Європейського Союзу, переважно закріплюють єдині, уніфіковані стандарти організації та професійної діяльності адвокатури і приймаються з урахуванням міжнародних актів, які є пріоритетними. Звичайно, у кожній державі-члена Європейського Союзу є свої особливості у побудові та діяльності правових інститутів, у тому числі адвокатури. Так, Республіка Польща, реформуючи адвокатуру та адвокатську діяльність, урахувала європейські стандарти та гармонізувала внутрішнє законодавство у сфері адвокатури до права Європейського Союзу¹¹.

Висновки. Правові засади діяльності адвокатури Польщі мають характерні особливості, які не властиві адвокатури України, а саме: 1) в Польщі існує дві юридичні професії, здійснення яких пов'язане з наданням правової допомоги – адвокат та правовий радник; 2) адвокат, який здійснює адвокатську діяльність, підлягає обов'язковому страхуванню від цивільної відповідальності за шкоду, спричинену його діяльністю; 3) особа може стати помічником адвоката (аплікантом) тільки після складання аплікантського кваліфікаційного іспиту; 4) у Польщі адвокатом може стати як громадянин цієї країни, так і іноземець; 5) вимоги для набуття статусу адвоката в Польщі є більш складними порівняно з українським законодавством; 6) у Польщі іспит для доступу до адвокатської професії проводиться на національному рівні і до складу екзаменаційної комісії входять

¹¹ Святоцька В.О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. С. 321.

представники Міністерства юстиції; 7) у Польщі відсутній інститут надання безоплатної правової допомоги адвокатом як виду державної гарантії; 8) можливість врегулювання спору між адвокатом та клієнтом поза межами процедури дисциплінарного провадження; 9) залежність інституту адвокатури Польщі від держави у сфері впорядкування організації діяльності адвокатів.

Серед наведених особливостей функціонування адвокатури Польщі до перспективних напрямів розвитку інституту адвокатури України доцільно віднести розгляд таких питань, як обов'язкове професійне страхування адвокатів та врегулювання спору між адвокатом та клієнтом поза межами процедури дисциплінарного провадження. Водночас зауважимо, що досвід функціонування інституту адвокатури Польщі потрібно впроваджувати відповідно до національних потреб та традицій.

Список літератури

- Власов И.С. Организация адвокатуры в зарубежных странах. Москва : ВНИИСЗ Минюста СССР, 1972. 70 с.
- Косенко М.С. Досвід зарубіжних країн щодо організаційно-правових засад діяльності дисциплінарних органів адвокатури. *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. № 2. С. 151–158.
- Kosyło A. Pomoc prawna w demokratycznym państwie prawnym: regulacje unijne, polskie oraz ukraińskie (w:) Ius et amicitia. Materiały Pierwszego Polsko-Ukraińskiego Forum Prawniczego, Tarnobrzeg 2006, s. 169–190.
- Офіційна сторінка Національної асоціації адвокатів України у Фейсбук. URL: <https://www.facebook.com/UkrainianNationalBarAssociation/> (дата звернення: 11.05.2022).
- Святоцька В.О. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2021. 553 с.
- Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19820160124/U/D19820124Lj.pdf> (дата звернення: 12.05.2022).
- Ustawa z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20021261069> (дата звернення: 18.05.2022).
- Фоміна І.Ф. Взаємини між адвокатом та клієнтом: зарубіжний досвід. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 296–299.